

ЗАТВЕРДЖУЮ

ректор Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця

Володимир
ПОНОМАРЕНКО

_____ 2024 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Демченко Катерини Олегівни
«Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону»,
яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 051 «Економіка»**

Публічна презентація наукових результатів дисертації Демченко Катерини Олегівни «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону» та її обговорення відбулися 29 січня 2024 р. на розширеному засіданні кафедри соціальної економіки. У результаті проведеної презентації та обговорення дисертації експерти у складі к.е.н., доцента Ачкасової О.В., к.е.н., доцента Лебединської О.С. та присутні на засіданні кафедри дійшли таких висновків.

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а саме:

щодо пунктів 6 і 7 – дисертація подана у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконана державною мовою, є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить нові науково обгрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі економіки праці та управління персоналом.

2. Дисертація виконана на актуальну тему. Соціальна безпека є однією з ключових складових національного захисту України. Вона включає в себе не лише соціально-економічний прогрес країни, але й екологічну стійкість, розвиток освіти та науки, підтримку культури, забезпечення інформаційної безпеки, а також захист конституційних прав і свобод громадян. Основні завдання ефективної соціальної безпеки полягають у забезпеченні сталої функціональності суспільства та його захисту від соціальної напруги, що може виникати внаслідок економічної, соціальної, культурної чи расової нерівності, а також захисту суспільства та держави від можливих внутрішніх і зовнішніх соціальних загроз. За останні декілька років суттєво виросла кількість викликів, які ставлять під загрозу соціальну безпеку регіонів України. Саме тому узагальнення та розвиток теоретичних положень, розроблення методичних підходів, а також практичних рекомендацій щодо оцінювання соціальної безпеки регіону актуалізує тему дисертації, виконаної К. О. Демченко.

Актуальність роботи підтверджується також її зв'язком з науковими дослідженнями Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за госпдоговірною науково-дослідною темою «Розвиток системи кадрової та соціальної безпеки» (номер державної реєстрації 0120U104177), де автором розроблено підрозділ «Теорія та практика розвитку соціальної безпеки»; за бюджетно-кафедральною науково-дослідною роботою за темою «Формування соціальної політики в умовах конфліктності та соціальної напруженості» (номер державної реєстрації 0122U200152), де автором розроблено підрозділ «Нормативно-правове забезпечення нарахування соціальних стипендій в Україні»; за бюджетно-кафедральною науково-дослідною роботою за темою «Науково-методичне забезпечення управлінської діяльності в умовах кризового та воєнного стану» (номер державної реєстрації 0122U201259), за якою автором розроблено підрозділ «Напрями підвищення ефективності управлінської діяльності в умовах воєнного стану», де автор приймав безпосередню участь.

3. Результати дослідження дисертанта мають наукову новизну.

Наукова новизна результатів, отриманих особисто автором, полягає у такому:

удосконалено:

інструментарій оцінювання прояву загроз соціальній безпеці регіону, відмінність якого полягає у використанні визначених за побудованими інтервальними шкалами для індикаторів їх оцінки (граничних) порогових значень, наближення до яких за аналізом відхилень сигналізує про підвищення їх дестабілізуючого впливу на стан соціальної безпеки регіону, що дозволяє вчасно розробляти обґрунтовані превентивні заходи щодо стабілізації стану

соціальної безпеки у регіоні;

методичний підхід до оцінювання соціальної безпеки регіону на основі побудови інтегрального показника, який включає три рівні розрахунку за основними детермінантами «Добробут і матеріальне становище у регіоні»; «Безпека трудових відносин у регіоні»; «Безпека здоров'я та відтворення населення регіону»; «Соціокультурна безпека регіону» та додатково запропонованою детермінантою «Соціальна згуртованість у регіоні», що дозволяє формувати інформаційне підґрунтя для своєчасного виявлення резервів підвищення рівня соціальної безпеки;

дістали подальшого розвитку:

визначення поняття «соціальна безпека», особливість якого полягає у застосуванні інструментального підходу та трактуванні, як стану захищеності та балансу соціальних інтересів особи, соціальних груп та суспільства, від негативного впливу дестабілізуючих чинників за якого забезпечується збереження, ефективна реалізація і розвиток людського потенціалу, гідний та якісний рівень життя, а також досягнення соціальної згуртованості та сталості соціальної системи;

теоретичне обґрунтування причинно-наслідкового взаємозв'язку детермінант соціальної безпеки регіону і факторів впливу на них, яке базується на когнітивній карті, особливістю якої є обґрунтування чотирьох типів зв'язку між соціальною безпекою і детермінантами (взаємозв'язок R1: «ціле – частина»), між детермінантами (взаємозв'язок R1: «частина – частина») детермінантою і визначеними чинниками: (взаємозв'язок R3: «система – процес») і (взаємозв'язок R4: «фактор – відгук»);

визначення взаємозв'язку соціальної безпеки і людського розвитку (а саме встановлення прямого впливу соціальної безпеки на інтенсивність і темпи людського розвитку), відмінністю якого є врахування показників «Коефіцієнт видатків на соціальну безпеку в Україні» та «Індексу регіонального людського розвитку в Україні» (за національною методикою вимірювання регіонального людського розвитку, затвердженою рішенням президії Національної академії наук та колегії Державної служби статистики України від 13 червня 2012р. № 123-м), що дало змогу обґрунтувати нераціональність і недоцільність включення Індексу людського розвитку у методичний підхід до вимірювання соціальної безпеки;

модель розвитку ринку соціальних послуг, особливістю якої є науково-теоретичне (базується на врахуванні традиційних етапів розвитку ринку, його законів, правил і функцій) й організаційно-економічне забезпечення (передбачає взаємодію економічних агентів ринку, тенденцій, обмежень, проблем його розвитку, специфічних властивостей і ринкоутворюючих факторів), а також обґрунтовані послідовні етапи становлення та розвитку ринку соціальних послуг, що дасть змогу знизити рівень соціальної

напруженості і підвищити рівень соціального захисту населення.

4. Розробки дисертанта мають практичну цінність, що підтверджується їх упровадженням у діяльність підприємств та організацій, а саме: запропонована модель розвитку ринку соціальних послуг впроваджена у діяльності ТОВ «ЛІФТ-МАРКЕТ» (довідка № 12, від 25.11.2023 р.); інструментарій оцінювання прояву загроз соціальній безпеці та аналіз ризиків втрати соціальної стабільності впроваджено в діяльність ГО «Соціально-економічні ініціативи і проекти» (довідка № 3, від 15.12.2023 р.). Основні теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи використані для забезпечення навчального процесу на кафедрі соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця при викладанні дисциплін «Соціальна безпека», «Психологія», «Креативний менеджмент», «Основи самоменеджменту та лідерства» для підготовки бакалаврів за спеціальністю 051 «Економіка» та 232 «Соціальне забезпечення» (довідка № 24/86-09-10 від 06.02.2024).

5. Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження.

6. Структура й обсяг дисертації відповідають вимогам виконаної освітньо-наукової програми. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг становить 300 сторінок машинописного тексту (12,5 авт. арк.). Дисертація містить 23 таблиці, з них 7 таблиць займають 10 повних сторінок; 21 рисунок, з них 4 рисунки займають 4 повних сторінки; список використаних джерел з 191 найменування – на 20 сторінках; 15 додатків – на 86 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 168 сторінки (7 авт. арк.).

7. Всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою, отже вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 виконані.

У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 5 наукових праць загальним обсягом 4,58 ум.-друк. арк., з них особисто здобувачеві належить 1,95 ум.-друк. арк. Структура наукових праць за темою дисертації: 1 стаття у науковому журналі, що індексується у міжнародних наукометричних базах Web of Science Core Collection та/або Scopus; 4 статті наукових фахових виданнях України, у тому числі що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 8 публікацій у інших виданнях та за матеріалами конференцій.

В опублікованих працях здобувача повністю відображені сутність та

зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались на 8 міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Наукова стаття у виданні, проіндексованому у базах даних *Web of Science Core Collection* та/або *Scopus*):

1. Nazarov N., Demianenko A., Nazarova G., Bozhydai, I., Demchenko K., Semenov, A. Organizational and economic support for the development of social services market in Ukraine. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 2(49). P. 361-372 (0.95 друк. арк.) *Особистий внесок автора: запропоновано організаційно-економічне забезпечення ринку послуг в умовах соціальної напруженості* (0.35 друк. арк.) (*Web of Science, Index Copernicus, Google Scholar*)

<https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3984>

Статті у наукових виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України:

2. Назарова Г.В., Демченко К.О. Соціальна безпека vs людський розвиток: конфлікт або взаємозалежність. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С.6-15 (0.50 друк. арк.) (*Index Copernicus*)

https://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-5_0-pages-6_15.pdf

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-6-15>

3. Nazarova G., Demchenko K. Theoretical principles of assessing the social security of the region. *Innovative technologies and scientific solutions for industries*. 2021. №1(15). P.98-105 (0.49 друк. арк.) (*Index Copernicus, DOAJ*)

<https://itssi-journal.com/index.php/itssi/issue/view/15>

DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.15.098>

4. Демченко К.О. Демографічна та соціальна безпека України як взаємопов'язані елементи національної безпеки. *Економіка і суспільство* (електронне видання). 2022 р. № 46. (0.52 друк. арк.) (*Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor*)

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2018>

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-12>

5. Демченко К.О. Оцінка показників соціальної безпеки України. *Економіка і організація управління*. 2023 №2(50).С. 188-194 (0.52 друк. арк.) (*Google Scholar*)

<https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/14649>

DOI:<https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.2.18>

Публікації в інших виданнях та матеріалах конференцій:

6. Назарова Г.В., Демченко К.О. Соціальні нерівності як джерело загроз соціальній безпеці у суспільстві. *Соціально-трудова сфера в координатах нової економіки та глобальної соціоекономічної реальності: виклики, шляхи розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених.* (м. Київ, 11-12 листопада 2020 р.). Київ: КНЕУ, 2020. С. 285-287 (0.05 друк. арк.)

7. Демченко К.О. Підходи до визначення поняття «соціальна безпека. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: збірник матеріалів VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференції.* (м. Луцьк, 11 грудня 2020 р.). Луцьк: Луцький НТУ. С. 310-313. (0.3 друк. арк.)

8. Демченко К.О. Загрози соціальній безпеці у розрізі суспільно-географічного положення України . *Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики:* матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяч. видатному вченому-економісту О.Г. Ліберману. (м. Харків, 19 листопада 2021 р.). Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2021. С. 181-186. (0.12 друк. арк.)

9. Демченко К.О. Методичні підходи вимірювання соціальної безпеки регіону *Проблематика та інноваційна парадигма розвитку економіки, бізнесу та hr-інжинірингу:* матеріали I Міжнародної науково-практичної дистанційної конференції. (м. Хмельницький, 11-12 листопада 2021 р.). Міністерство освіти і науки України, Хмельницький національний університет, 2021. С. 233-236. (0.12 друк. арк.)

10. Демченко К.О. Соціальна згуртованість як важлива детермінанта соціальної безпеки. *Innovations and prospects of world science. The 2nd International scientific and practical conference (October 6-8, 2021) Vancouver, Canada.* International Science Group. 2021. P. 516-519. (0.28 друк. арк.)

11. Демченко К.О. Морфологічний аналіз поняття «соціальна безпека». *Modern scientific research innovation and development prospects. The 4th International scientific and practical conference (September 25 – 27, 2021) Berlin, Germany.* International Science Group. 2021. P.248-254. (0.29 друк. арк.)

12. Демченко К.О. Державні соціальні стандарти як основа формування соціальної безпеки. *Соціально-правові аспекти захисту прав дітей:* збірник матеріалів науково-практичної конференції: (м. Харків, 26 травня 2022 р.). Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. С. 134-140 (0.2 друк. арк.)

13. Демченко К.О. Класифікація загроз соціальній безпеці України. *Управління розвитком соціально-економічних систем:* матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. (м. Харків, 20-21 квітня 2023 р.). Харків: ДБТУ, 2023. С. 356-360 (0.2 друк. арк.)

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки, викладені в дисертації, доповідалися й одержали схвалення на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях:

«Управління розвитком соціально-економічних систем» (Харків, 20-21 квітня 2023 р.); «Соціально-правові аспекти захисту прав дітей» (Харків, 26 травня 2022 р.); «Modern scientific research innovation and development prospects» (Берлін, 25-27 вересня 2021 р.); «Innovations and prospects of world science» (Ванкувер, 6-8 жовтня 2021 р.); «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики», (Харків, 19 листопада 2021 р.); «Проблематика та інноваційна парадигма розвитку економіки, бізнесу та hr-інжинірингу» (Хмельницький, 11-12 листопада 2021 р.); «Соціально-трудова сфера в координатах нової економіки та глобальної соціоекономічної реальності: виклики, шляхи розвитку», (Київ, 11-12 листопада 2020 р.); «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами» (Луцьк, 11 грудня 2020 р.)

8. Дисертація Демченко Катерини Олегівни на тему «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» виконана із дотриманням принципів академічної доброчесності. Дисертаційна робота є самостійною науковою роботою, всі результати якої одержані автором особисто та знайшли відображення в наукових публікаціях. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Внесок автора у колективні наукові роботи конкретизовано у списку опублікованих праць здобувача за темою дисертації, наведеному вище.

9. Загальний висновок. Дисертація Демченко Катерини Олегівни є завершеною кваліфікаційною науковою працею, має теоретичну та практичну цінність, в якій представлена низка розробок щодо теоретичного і методичного забезпечення вирішення питання щодо оцінювання соціальної безпеки регіону. Проведені дослідження характеризують Демченко К.О. як кваліфікованого та зрілого наукового працівника, здатного проводити теоретичні та практичні дослідження в галузі економіки на високому рівні. Дисертант володіє методологією наукового пошуку, має широкий науковий кругозір.

Подана дисертаційна робота «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону» Демченко К. О. відповідає спеціальності 051 – «Економіка», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від

12.01.2022 р. №44.

Автор роботи, Демченко Катерина Олегівна, може бути представлений до публічного захисту у формі дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка».

10. Рішенням розширеного засідання кафедри соціальної економіки (протокол № 21 від 29.01.2024 р.) УХВАЛИЛИ:

10.1 Затвердити Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Демченко Катерини Олегівни «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

10.2 Рекомендувати дисертацію Демченко К. О. «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді в галузі знань «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка» після її утворення рішенням вченої ради ХНЕУ ім. С. Кузнеця та введення в дію відповідного наказу.

Експерт за дисертацією,
доцент кафедри соціальної економіки,
к. е. н, доцент

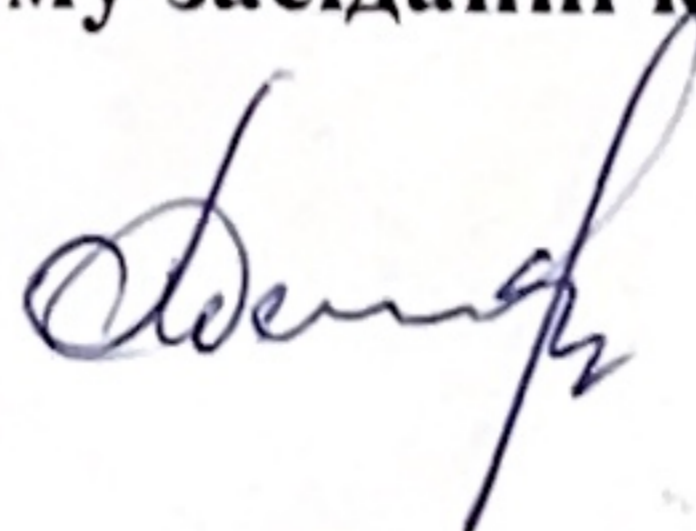
Оксана АЧКАСОВА

Експерт за дисертацією,
доцент кафедри соціальної економіки,
к. е. н, доцент

Олена ЛЕБЕДИНСЬКА

Головуючий на розширеному засіданні кафедри
соціальної економіки,
к.е.н., доцент

Світлана МІШИНА

12.02.2024